

راهنمای یژوهشهای زردشتی

ذنیل شفیلد
میکل آنحر آندرس تولدو

ترجمهٔ عدنان بهرامی

فرهنگ معاصر
انتشارات

- سرشناسه: شفلید، دانیل ج.
Sheffield, Daniel J
- عنوان و نام پدیدآور: راهنمای پژوهشهای زردشتی / دنیل شفلید؛ میگل آنخل آندرس تولدو؛ ترجمه عسکر بهرامی.
- مشخصات نشر: تهران: فرهنگ معاصر، ۱۳۹۸.
- مشخصات ظاهری: ۱۳۶ ص.
- وضعیت فهرست نویسی: فیا
- یادداشت: کتاب حاضر ترجمه بخش ششم کتاب "The Wiley Blackwell companion to Zoroastrianism, c2015" است.
- موضوع: زردشتی
- موضوع: Zoroastrianism
- موضوع: زردشتی — مقاله‌ها و خطابه‌ها
- موضوع: Zoroastrianism -- Addresses, essays, lectures
- شناسه افزوده: آندرس - تولدو، میگل آنخل
- شناسه افزوده: Andrés-Toledo, Miguel Ángel
- مترجم: بهرامی، عسکر، ۱۳۴۶ - ، مترجم
- ده بندی کنگره: BL۱۰۷۲
- رومیزی دیویی: ۱۵۰
- شماره کتابشناختی: ۱۵۰

ISBN: 978-600-105-177-7

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۵-۱۷۷-۷

فرهنگ معاصر
انتشارات

تهران، خیابان طالقانی غربی، خیابان فریمان، پلاک ۸، کد پستی: ۱۴۱۶۸۶۴۱۸۲

تلفن: ۵-۶۶۹۵۲۶۳۲؛ واحد فروش: ۳۳۵۲؛ فکس: ۶۶۴۱۷۰۱۸

E-mail: farhangmoaserpub@gmail.com Website: www.farhangmoaser.com

راهنمای پژوهشهای زردشتی
دنیل شفلید، میگل آنخل آندروس تولدو
ترجمه عسکر بهرامی
حروف نگاری، صفحه آرایی و چاپ:
واحد کامپیوتر و چاپ فرهنگ معاصر
چاپ اول: ۱۳۹۸ / تیراز: ۱۰۰۰ نسخه

کلیه حقوق این اثر متعلق به «مؤسسه فرهنگ معاصر» است و هر نوع استفاده بازرگانی از این اثر اعم از زیراکس، بازنویسی، ضبط کامپیوتری به صورت‌های مختلف از قبیل PDF، Online و یا تکثیر به هر صورت دیگر، کلاً و جزئاً قابل تعقیب قانونی است.

فهرست

یادداشت مترجم هفت

صل یکم: اوستایی و پهلوی / میگل آنخل آندرس تولدو ۱

اوستایی ۱

دستنویس‌های نیایشی ۲

نیایش‌های کهنه ۵

دستنویس‌ها، اوستایی، راه با ترجمه پهلوی ۸

فارسی میانه ۱۱

فارسی میانه ساسانی ۱۱

ادبیات فارسی میانه قدیم ۱۳

فارسی میانه متأخر ۱۹

نوشته‌های پهلوی نو ۲۰

منابع پژوهشی ۲۰

فصل دوم: فارسی نو / دَنیل شِفیلد ۲۱

گویش‌های زردشتی یزد و کرمان ۲۲

متن‌های فارسی میانه به خط فارسی ۲۴

روایت‌هایی از زندگانی شخصیت‌های دینی ۲۵

صد در ۲۷

نوشته‌های گوناگون دینی ۲۸

روایت‌های فارسی ۲۹

متن‌های علمی و نجومی ۳۱

۳۳		منت‌های جدلی زردشتی- اسلامی
۳۵		داستان‌های مهاجرت به هندوستان
۳۸		آثار تعلیمی و اخلاقی
۴۰		مناجات‌نامه‌ها
۴۰		آذرکیوان
۴۳		سده‌های هجدهم و نوزدهم میلادی
۴۵		چاپ آثار فارسی در سده نوزدهم میلادی
۴۶		منت‌های فارسی زردشتی سده بیستمی
۴۸		منبات زردشتی

۵۰		فصل سوم / کتاب اِتی / دَنیل شِفیلد
۵۳		ترجمه‌های قدیم گجراتی پارسی
۵۴		بایگانی احمد بهگات نوساری
۵۴		آثار کلاسیک اوردو در دست‌پشتون همجیار
۵۵		آثار سده هجدهم و نوزدهم میلادی
۵۷		مناقشه گاهشماری در آغاز عصر چاپ
۵۹		مناقشه با تبشیریان
۶۱		اصلاحات زردشتی و زبان‌شناسی اِتی
۶۳		تئوسفی و علم خشنوم
۶۴		سفرنامه‌نویسی
۶۵		منابعی درباره آینه‌های زردشتی
۶۶		تاریخ و تبارشناسی پارسی
۶۸		ترجمه‌های منت‌های اوستایی و پهلوی
۷۰		داستان، شعر، سروده، نمایشنامه

۷۵		کتابنامه
۱۰۳		نمایه

یادداشت مترجم

در سال ۲۰۱۵ در مجموعه کتابهای *The WileyBlackwell Companion to Religion* اثری جامع دربارهٔ دین زردشتی با عنوان *Zoroastrianism* (راهنمای دین زردشتی) منتشر شد. در این اثر سترگ، سی و سه پژوهشگر متخصص، جنبه‌های گوناگون دین زردشتی را در سی و سه فصل، حرفی کرده و چکیدهٔ آخرین دستاوردهای پژوهشی، و گاه نظریات گوناگون دربارهٔ یک موضوع، را آورده‌اند. اغلب این مباحث پیشتر در مقالات یا کتابهای پراکنده مطرح شده‌اند، اما کمترین حُسن این کتاب آن است که تقریباً همه را یک‌جا در بر دارد. با این همه مزایای کتاب از آن هم فراتر است و درحالی‌که برخی از همان مباحث را که پیشتر به زبانهای کمتر دسترس منتشر شده بودند، به زبان انگلیسی دسترس ساخته است، شمار از موضوعات آن کاملاً تازه و فاقد پیشینه‌اند. دو نمونه از این دست، مقالات دَنیل شِفیلد در معرفی ادبیات فارسی زردشتی و گجراتی زردشتی پوربی است که به ویژه دومی، به دلیل ناآشنایی پژوهشگران با این زبان، تاکنون حتی برای پژوهشگران اروپایی هم دور از دسترس مانده بود. تازگی و جامعیت اثر انگیزه‌ای شد تا نگارندهٔ این یادداشت به ترجمهٔ آن پردازد. پس از ترجمهٔ سه فصل مندرج در بخش ششم کتاب، با عنوان «منابع اولیه»، به نظر رسید که این بخش به‌تنهایی می‌تواند راهنمای مناسبی باشد که (حتی پس از انتشار ترجمهٔ کل

اثر) پژوهشگران نه فقط مطالعات زردشتی، بلکه دیگر حوزه‌ها را (از تاریخ و فرهنگ و زبانهای باستانی گرفته تا ادبیات) به کار آید. پژوهشگر این حوزه‌ها اغلب نیازمند شناخت ادبیات ایران باستان و راههای دسترسی به متنهاى آن است و اگر چه آثارِ بیشتر منتشر شده، همچنان راهگشایند، این کتاب نیز می‌تواند بخش دیگری از نیاز پژوهشگران را پاسخ گوید؛ زیرا از یک سو مباحثی چون ادبیات فارسی زردشتی و گجراتی زردشتی، بیشتر چندان - یا اصلاً - مطرح نشده است. از سوی دیگر، در حوزه ادبیات اوستایی و پهلوی هم پس از انتشار آن آثار، پژوهشهای دیگری منتشر شده است.

کتاب حاضر، که چنانکه اشاره شد، ترجمه بخش ششم کتاب راهنمای دین زردشتی است، منابع اولیه برای شناخت دین زردشتی و زردشتیان را به اجمال معرفی می‌کند و به بیان دیگر، چکیده‌ای از چهار گروه اصلی منابع موجود در دست می‌دهد. میگل آنخل آندرس تولدو در فصل یکم خلاصه‌ای از متنهاى اوستایی، دستنویسهای اوستایی با ترجمه‌های فارسی میانه (پهلوی) آنها، و نوشته‌های فارسی میانه ارائه می‌کند. او در این فصل فهرستی از ویراستها، ترجمه‌ها و مطالعات انجام شده بر روی این آثار را، با ارجاع کوتاه (صاحب اثر و سال انتشار) ذکر کرده است و می‌تواند اطلاعات کامل کتابشناختی هر اثر را در کتابنامه پایانی کتاب بداند. با این همه، نویسنده، جز چند مورد، پژوهشهای فارسی زبان را نیآورده است. مترجم، در حد توان، در رفع این کاستی کوشیده و پژوهشهای فارسی زبان - و چند پژوهش اروپایی از قلم افتاده - را درون قلاب افزوده و به همین ترتیب کتابنامه پایانی را نیز تکمیل کرده است. گفتنی است که در بخش «به زبانهای اروپایی» تنها آثار اروپایی زبان

ذکر شده‌اند، ولی کتابهای اردو و گجراتی و برخی کتابهای فارسی، به ویژه آنها که در خارج از ایران چاپ شده‌اند - هرچند تاریخ میلادی دارند - در بخش فارسی، اردو و گجراتی آمده‌اند. در مورد آثار غیرفارسی، زبان اثر در پایان مشخصات آن افزوده شده است. دو فصل نوشته دنیل شفیلد درباره آثار زردشتی به فارسی نو و گجراتی، چنانکه اشاره شد، به انتهایی می‌پردازند که به طور علمی - یا حتی اصلاً - معرفی و بررسی نشده‌اند و در مجموع، برای پژوهشگران دین زردشتی هم تا سالیان اخیر ناشناخته بوده‌اند؛ به ویژه تنهای گجراتی زردشتی در واقع بکر و دست‌نخورده باقی مانده‌اند. از این رو، این فصلها، نه صرفاً خلاصه مطالعات موجود، بلکه پژوهشهایی دست‌نخورده هستند. همچنین باید گفت که این فصلها بیشتر توصیفی‌اند و تصویری از ادبیات فارسی زردشتی و گجراتی زردشتی، تاریخ و تحولات و مهمترین آثار آنها به دست می‌دهند.

از دکتر دنیل شفیلد که با روی باز پاسنکوف، پرسشهایم بود، و از آقایان داود موسایی و کیخسرو شاپوری و دیگر همکاران فرهنگ معاصر، سپاسگزارم.

امید که این اثر مورد توجه و استفاده پژوهشگران قرار گیرد...

ع. بهرام